

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

לימודים אקדמיים של אסירים ביטחוניים

מוגש לוועדת הפנים והגנת הסביבה

כתיבה: ד"ר יניב רונן

אישור: שרון סופר, ראש צוות בכירה

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

כ"ה בכסלו תשע"ד

28 בנובמבר 2013

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מבוא

מסמך זה נכתב לבקשת ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, והוא עוסק בלימודים אקדמיים של אסירים ביטחוניים. בעבר התאפשר לאסירים ביטחוניים ללמוד לתואר אקדמי באוניברסיטה הפתוחה בזמן מאסרם. אפשרות זו בוטלה בעקבות החלטת ראש הממשלה ביוני 2011. יצוין כי אחד האסירים עתר לבג"ץ בתביעה שיתירו לו ללמוד בזמן מאסרו. עתירה זו נדחתה בעבר, אולם בית-המשפט העליון החליט לקיים בה דיון נוסף בהרכב מורחב.

במסמך יוצגו הנושאים האלה:

- רקע: אסירים ביטחוניים והאפשרות ללמוד לתואר אקדמי;
- נתונים על אסירים ביטחוניים בבתי-הסוהר ועל לימודיהם;
- עתירת האסירים הביטחוניים בתביעה ללימודים אקדמיים.

1. רקע: אסירים ביטחוניים והאפשרות ללמוד לתואר אקדמי

אסיר ביטחוני מוגדר כ"אסיר אשר הורשע ונידון למאסר בגין ביצוע, או עצור בגין חשד לביצוע עבירה, שעל-פי טיבה או נסיבותיה הוגדרה כעבירה ביטחונית מובהקת, או שהמניע לעבירה היה לאומני. וכן מי שהורשע או נאשם במעשה שהיה בו או שהייתה אפשרות ממשית שיהיה בו משום מתן שירות לארגון טרור או לאדם שרצה לפגוע בביטחון המדינה"¹. **סיווג אסירים ועצורים כביטחוניים נעשה בהחלטה מינהלית של שירות בתי-הסוהר**, ולא נקבע בחוק. הסיווג נועד בין היתר להקל את הניהול של מתקני הכליאה באמצעות החזקת האסירים והעצורים הביטחוניים בנפרד מהאסירים והעצורים הפליליים. הגדרת אסיר כביטחוני משפיעה על בחירת בית-הסוהר או האגף בתוך הבית-הסוהר שבו ירצה את עונשו ועל היבטים אחרים של תנאי מאסרו.²

האפשרות ללמוד תואר אקדמי

לפי נתוני הקליניקה לזכויות אסירים ושיקומם באוניברסיטת חיפה, עד שנת 2010 למדו באוניברסיטה הפתוחה 270 אסירים, 210 מהם אסירים ביטחוניים. תחומי הלימוד היו מדעי הרוח, סוציולוגיה, כלכלה וניהול, פסיכולוגיה ומדעי המדינה. שירות בתי-הסוהר אסר לימוד קורסים במדעי החיים, במדעי הטבע, במדעי המחשב, בפיזיקה ובכימיה. האסירים מסתמכים בלימודיהם על ספרי הלימוד שהאוניברסיטה מעבירה להם ואינם יכולים להשתמש באמצעי עזר כמו אינטרנט וספרים מושאלים.³

לימודים לתואר אקדמי אינם זכות מוקנית של אסירים אלא טובת הנאה. טובת הנאה הן תנאים שמנהל בית-הסוהר רשאי לתת לאסיר נוסף על הזכויות שמוקנות לו לפי חוק, והן מותנות בהתנהגות טובה. הענקתן או שלילתן של טובות הנאה נתונות לשיקול דעתו של מנהל בית-הסוהר. המנהל יכול

¹ פקודת נציבות מס' 04.05.00, "הגדרת אסיר ביטחוני".

² מרכז המחקר והמידע של הכנסת, אסירים ביטחוניים בבתי-כלא בישראל, כתיבה: יניב רונן, 18 במאי 2009.

³ רע"ב 2459/12 ס"צ ור"ס נ' שירות בתי-הסוהר ומדינת ישראל, בקשה למתן רשות ערעור, 25 במרס 2012 (רע"ב – רשות ערעור בג"ץ).

לשלול טובות הנאה מאסיר, מאסירים מסוג מסוים או מכלל האסירים בבית-הסוהר. מניעת טובות הנאה נעשית לפי הכללים שנקבעו בפקודות הנציבות.⁴

יצוין כי בעניין תנאי המאסר של האסירים, ובכלל זה אסירים ביטחוניים, ישראל מחויבת לשתי אמנות בין-לאומיות:⁵

1. **אמנה בין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות** (International Covenant on Civil and Political Rights). האמנה אומצה ב-16 בדצמבר 1966 ונכנסה לתוקף ב-23 במרס 1976; ישראל אשררה אותה בשנת 1992.⁶

2. **אמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים** (Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment).⁷ האמנה נכנסה לתוקף ב-26 ביוני 1987, וישראל אשררה אותה בשנת 1991.⁸

חובותיהם וזכויותיהם של אסירים וטובות הנאה המוענקות להם בכלא

תנאי המחיה של האסירים הביטחוניים, חובותיהם וזכויותיהם מוגדרים בחוק ובנוהלי שירות-הסוהר. זכויות האסירים מעוגנות בפקודת בתי-הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, ובתקנות בתי-הסוהר, התשל"ח-1978, אשר תוקנו מכוחה. בפקודה מוסדרים נושאים כגון כבילת אסירים במקומות ציבוריים; החזקת אסירים בהפרדה; פגישות של אסירים עם עורך-דינם ומניעתן; שליחה וקבלה של דברי דואר; טיפול רפואי באסירים; עבירות משמעת וענישה.

נוסף על הנושאים המופיעים בפקודה מוסדרים בתקנות היבטים של תנאי הכליאה כגון בריאות ותברואה, עבודת האסיר, ביקור אצל אסירים, שירותי חינוך ודת וטיפול משקם. הפקודה מסמיכה את השר לביטחון פנים, את נציב שירות בתי-הסוהר ואת מנהלי בתי-הסוהר לקבל החלטות בחלק מהנושאים המוסדרים בפקודה. שאר הזכויות והחובות של האסירים מוסדרות בהוראות שירות-בתי-הסוהר ובפקודות נציבות בתי-הסוהר שמוציא נציב שירות בתי-הסוהר באישור השר לביטחון פנים.⁹

כיום אסירים ביטחוניים אינם יכולים להירשם ללימודים אקדמיים. בעבר הותר להם ללמוד בהתכתבות באוניברסיטה הפתוחה הישראלית בלבד. **אפשרות זו הייתה טובת הנאה שהוענקה להם לפי שיקולים של מפקדי הכלא.**¹⁰

⁴ תקנות בתי-הסוהר, התשל"ח-1978, סעיף 19.

⁵ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, זכויות אסירים במשפט הבין-לאומי וביקורת על תנאי הכליאה בישראל, כתיבה: אורלי לוטן, 24 באוקטובר 2006.

⁶ http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ccpr.htm, checked: October 23, 2006; <http://www.unhchr.ch/pdf/report.pdf>, checked: October 23, 2006.

⁷ G.A. res. 39/46, [annex 39 U.N. GAOR Supp. (no. 51) at 197, U.N. Doc. A/39/51 (1984)], http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/h_comp35.htm Checked October 23, 2006.

⁸ ישראל הצטרפה לאמנה בהסתייגות שלפיה היא אינה מכירה בזכות חברי ועדת המומחים שהוקמה מתוקף האמנה לשמש ועדת חקירה ואינה מכירה בסמכות השיפוט של בית-הדין הבין-לאומי בהאג בסכסוכים הנובעים מהאמנה. רובי סיבל, **משפט בינלאומי**, האוניברסיטה העברית בירושלים, תשס"ג, עמ' 174.

⁹ הוראות שירות בתי-הסוהר ופקודות נציבות בתי-הסוהר, המוצאות מכוח סעיף 80א לפקודת בתי-הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971 (תיקון אחרון: 26 ביוני 2012). לפירוט ראו הוראות שירות בתי-הסוהר, באתר שירות בתי-הסוהר, www.ips.gov.il, תאריך כניסה: 6 בנובמבר 2013; פקודת נציבות בתי-הסוהר 01.01.00, 1 באוגוסט 2001, באתר שירות בתי-הסוהר, www.ips.gov.il, תאריך כניסה: 6 בנובמבר 2013.

¹⁰ פקודת נציבות מס' 04.17.00, נספח א'.

עד שבוטלה האפשרות של אסירים ביטחוניים ללמוד לתארים אקדמיים נוסחו כללים למתן טובת הנאה זו. התנאים לקבלתה היו התנהגות נאותה, אישור של השב"ס לנושאי הלימוד ושלאסיר יהיה בפיקדו הסכום הנדרש להרשמה.¹¹ ביטול האפשרות של אסירים ביטחוניים ללמוד לימודים אקדמיים נעשה בעקבות החלטת ראש הממשלה ביוני 2011 להקשות את תנאי כליאתם. ההחלטה התקבלה על רקע המשא-ומתן לשחרור החייל גלעד שליט, שהוחזק בידי תנועת "חמאס" בעזה בלי הגנות המוקנות מכוח החוק הבין-לאומי ובלי שהתאפשרו אצלו ביקורים של "הצלב האדום".¹²

2. נתונים על אסירים ביטחוניים בבתי-הסוהר ועל לימודיהם

כיום מוחזקים בבתי-הסוהר של ישראל 5,209 אסירים ועצורים ביטחוניים, 1,714 מהם עצורים¹³ (לפירוט מספר האסירים והעצורים והשתייכותם הארגונית ראו נספח א').

כ-250 אסירים ביטחוניים בשנה בממוצע למדו בעשור האחרון לימודים אקדמיים באוניברסיטה הפתוחה. שירות בית-הסוהר ריכז נתונים על אסירים אלו משנת 2009 ואילך: ב-2009 למדו 244 אסירים; ב-2010 למדו 231 אסירים; ב-2011 למדו 323 אסירים. לשירות בתי-הסוהר אין מידע כמה אסירים סיימו את לימודיהם בזמן שהותם בכלא והם זכאים לתואר אקדמי.¹⁴

כאמור, בשנת 2011, לפני שבוטלה האפשרות של אסירים ביטחוניים ללמוד לימודים אקדמיים באוניברסיטה הפתוחה, למדו בה 323 אסירים – כ-5% מן האסירים הביטחוניים באותו הזמן. מספר האסירים שלמדו בשנת 2011 היה גדול ב-40% ממספר האסירים שלמדו בשנת 2010 וגדול ב-36% מהמספר הממוצע של האסירים שלמדו בשנים 2009-2010.

לדברי עו"ד עופרה קלינגר, ראש אגף האסיר בשירות בתי-הסוהר, העלייה החדה במספר הלומדים בשנת 2011 אופיינית למסגרות העשרה שמוצעות לאסירים בין כותלי הכלא, למשל מסגרות לימודיות לאסירים פליליים: כאשר נפתחת מסגרת לאסירים היא אינה מושכת התעניינות רבה; אחרי שהמסגרת פועלת זמן מה אסירים רואים שחבריהם נהנים ויוצאים ממנה נשכרים ומבקשים להצטרף לפעילות; בשלב מסוים נוצר ביקוש גדול למסגרת, ולפעמים אף אין די מקום לכל האסירים המבקשים להשתתף בה.¹⁵

כאמור, לפי החלטת שב"ס הוגבלו האסירים בלימודיהם למדעי החברה והרוח. הקורסים המבוקשים ביותר אצל האסירים: ג'נוסייד (רצח עם); דמוקרטיה ודיקטטורות; ישראל בעשור הראשון; בין ציון לציונות; מבוא להיסטוריה של המזרח התיכון בעת החדשה; האסלאם – מבוא להיסטוריה של הדת; מבוא למחשבה מדינית.¹⁶

¹¹ פקודת נציבות מס' 04.48.00, "לימודי אסירים ביטחוניים באוניברסיטה הפתוחה", נכנסה לתוקף ב-8 בינואר 2004, וכיום היא אינה בתוקף; דג"ץ 204/13 ס"צ ואח' נ' שירות בתי-הסוהר ואח' (דג"ץ – דיון נוסף בבג"ץ).

¹² מזכירות הממשלה, הודעת מזכיר הממשלה, צבי האוזר, בתום ישיבת הממשלה מיום 26 ביוני 2011. בהודעת המזכיר הובאו דבריו של ראש הממשלה בנימין נתניהו בדבר שינוי תנאי הכליאה של האסירים הביטחוניים, ללא פירוט. בין השאר אמר ראש הממשלה: "החגיגה הזאת נגמרת".

¹³ גנ"מ ערן פייר, עוזר נציב שירות בתי-הסוהר, מכתב, 14 בנובמבר 2013.

¹⁴ רב כלאי אלעד קליין, ראש לשכת נציב שירות בתי-הסוהר, מכתב, 25 בנובמבר 2013.

¹⁵ עו"ד עופרה קלינגר, ראש אגף האסיר בשירות בתי-הסוהר, שיחת טלפון, 27 בנובמבר 2013.

¹⁶ שם.

העובדה שהקורס המבוקש ביותר בקרב האסירים היה בנושא רצח עם צוינה בתגובת המדינה בהליכים משפטיים שפתחו בהם כמה אסירים בדרישה שירשה להם ללמוד לימודים אקדמיים (ראו להלן). הדבר הובא כתימוכין בטענה שלאסירים הביטחוניים יש מחויבות האידיאולוגית למאבק במדינת ישראל.¹⁷

לפי האוניברסיטה הפתוחה, מטרת הקורס "גינסייד (רצח עם)" היא להקנות לסטודנטים ידע בסוגיית רצח העם ויכולת לנתח כתופעה היסטורית. אחת המטרות של הקורס היא "לעורר את רגישות הסטודנטים להיבט זה בחיי האנושות, ולעודד את התלבטותם האישית בנושא". נעשה בו ניסיון לברר מי מעורב במעשי רצח עם, מהן הנסיבות שבהן נעשו מעשים אלו ומה היו התהליכים והכוחות ההיסטוריים שהובילו להתרחשותם. כמו כן יש בו ניסיון להבין איך קורה שמשטרים פוליטיים מחליטים שהדרך לפתור סכסוך עם בני קבוצה אחרת היא חיסולה.¹⁸

3. עתירת האסירים בתביעה לאפשר להם לימודים אקדמיים

3.1. דיון בג"ץ

כמה אסירים ביטחוניים עתרו לבית-המשפט המחוזי בחיפה בתביעה לאפשר להם את המשך הלימודים האקדמיים. בית-המשפט דחה את העתירה, והם עתרו לבג"ץ; בדצמבר 2012 דחה בג"ץ את העתירה. לפי פסק-הדין, אין עיגון חוקי או חוקתי לזכותו של אסיר ללמוד לימודים גבוהים. השאלה הייתה אם נוצרת אפליה פסולה בכך ששירותו בתי-הסוהר מתיר לאסירים פליליים ללמוד לתארים אקדמיים ומונע זאת מאסירים ביטחוניים. בג"ץ קבע שזו אינה אפליה פסולה. בית-המשפט העליון הסתמך בפסק-דין זה על החלטות קודמות שלו שקבעו כי אפשר להבדיל בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים במתן זכויות מסוימות.¹⁹ עם זאת, בית-המשפט קבע כי ראוי לשקול את המשך לימודיהם של אסירים ביטחוניים שהיו לקראת סיום התואר בעת שהתקבלה ההחלטה לאסור עליהם לימודים אקדמיים.²⁰

נימוקי העתירה נשענו על טענות במישור המינהלי ובמישור החוקתי:²¹

- הלכה פסוקה אוסרת להבחין הבחנה שרירותית בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים בתנאי מאסרם. פסק-הדין של בג"ץ יוצר מצב חדש, שבו אפשר לשלול מאסירים ביטחוניים תנאים מסוימים רק בשל הגדרתם כביטחוניים, וללא נימוק רלוונטיים.
- שילת לימודים אקדמיים מהאסירים הביטחוניים לא נעשתה ממניעים ענייניים של מניעת סכנה מיידית לביטחון המדינה, אלא בכלל הניסיון להפעיל לחץ על ה"חמאס" כדי להביא לשחרורו של החייל גלעד שליט.
- שירות בתי-הסוהר לא הצביע על כל קשר בין הלימודים עצמם לבין פגיעה בביטחון המדינה.

¹⁷ רע"ב 2459/12, רע"ב 2539/12, רע"ב 4063/12 ס"צ ואח' נ' שירות בתי-הסוהר ואח', תגובה מטעם המשיבים, סעיף 38.
¹⁸ האוניברסיטה הפתוחה, תיאורי הקורסים, קורס מס' 10664, גינוסייד (רצח עם), אתר האוניברסיטה הפתוחה, <http://www.openu.ac.il/courses/10664.htm>, 14 בנובמבר 2013.

¹⁹ רע"ב 2459/12, רע"ב 2539/12, רע"ב 4063/12 ס"צ ואח' נ' שירות בתי-הסוהר ואח', פסק-דין, 24 בדצמבר 2012.

²⁰ שם.

²¹ רע"ב 2459/12 ס"צ ור"ס נ' שירות בתי-הסוהר ומדינת ישראל, בקשה למתן רשות ערעור, 25 במרס 2012, עמ' 9 ואילך.

- הופסקו רק הלימודים האקדמיים של האסירים הפלסטינים המסווגים כביטחוניים, ולכן זו אפליה על רקע לאומי.
- רכישת השכלה גבוהה היא חלק מהזכות לחינוך, להתפתחות ולשיקום בתוך הכלא. בית-המשפט העליון הכיר בזכות לחינוך כזכות יסוד בפסיקות רבות. זכות האסיר לחינוך מוכרת גם בדין הבין-לאומי.

עמדת המדינה

עמדת המדינה הייתה שיש לדחות את הערעור. להלן כמה מנימוקי המדינה:

- תמצית עמדת המדינה היא שאסירים ביטחוניים פועלים מתוך אידיאולוגיה עוינת למדינה. מטרתם הברורה היא להשתלב בפעילות נגדה הן בתקופת מאסרם והן אחריה, ובכך הם שונים באופן מהותי מאסירים פליליים רגילים. האפשרות לרכוש השכלה גבוהה בזמן המאסר היא טובת הנאה, ואינה זכות יסוד המוקנית לאסיר. המדינה אינה חייבת לתת לאסירים הביטחוניים כל טובת הנאה או זכות יתר שאינה מתחייבת מהדין. יתר על כן, ארגוני הטרור מנצלים לרעה את זכויות היתר של האסירים, וודאי שהמדינה אינה צריכה לאפשר ניצול לרעה שכזה.
- שלילת אפשרותם של האסירים הביטחוניים ללמוד לימודים אקדמיים נעשתה לאחר שנערכה בדיקה מקיפה של כל תנאי הכליאה שלהם ונמצא כי טובות ההנאה שניתנו להם הן מעל ומעבר למה שמתחייב בדין. נמצא כי זכויות היתר של האסירים נוצלו לרעה על-ידי ארגוני הטרור, למשל בהעברה לא מותרת של כספים, מסרים ואמצעים שונים לאסירים במטרה לחזק את אנשיהם בתוך הכלא ואף להכווין פעילויות טרור.
- באיסור לימודים אקדמיים לאסירים ביטחוניים אין אפליה פסולה, משום שאסירים ביטחוניים שונים במהותם מאסירים פליליים. אלו אסירים שפועלים בהכוונת ארגוני טרור גם בתוך הכלא, תוך חיזוק האידיאולוגיה העוינת נגד מדינת ישראל. המדינה מחויבת לתת לאסירים את כל זכויות היסוד שמובטחות לכל אסיר, אולם אינה חייבת להעניק לאסירים הביטחוניים כל טובת הנאה שמוקנית לאסירים רגילים.
- גם לאחר צמצום טובות ההנאה שניתנו לאסירים הביטחוניים תנאי הכליאה שלהם בישראל הם סבירים, ראויים ועומדים בכל דרישות הדין הישראלי והבין-לאומי. המדינה ריבונית לקבוע אם יינתנו לאסירים תנאים מעבר למה שמתחייב על-פי דין, ואם כן – אילו תנאים יינתנו.
- הטענה בדבר היעדר שוויון בין אסירים פלסטינים לאסירים ישראלים אינה נכונה, שכן טובות ההנאה נשללו גם מאסירים ביטחוניים יהודים, ולימודיהם באוניברסיטה הפתוחה הופסקו.
- לעניין הפגיעה בזכויות יסוד, לימודי תואר ראשון אינם נכללים בזכויות היסוד של אסירים. שלילתם אינה פוגעת בזכות לחופש ביטוי וגם לא בזכות ל"חירות רוחנית". גם הזכות לחינוך אינה נפגעת, שכן בזכות זו לא נכללים לימודים גבוהים. הזכות לחינוך נוגעת לחינוך יסודי ומוקנית לקטינים, והיא אינה מצוינת כאחת מזכויות היסוד בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.
- הזכות לשיקום מוקנית לפי סעיף 11ד בפקודת בתי-הסוהר לאסירים שהם תושבי ישראל או אזרחי ישראל. רוב האסירים הביטחוניים הם תושבי יהודה ושומרון (תושבי "האזור", לפי המינוח המשפטי המקובל), ולכן זכות זו אינה מוקנית להם. מכך גם עולה כי שיקום אסירים אינו חלק מהזכות לחינוך.

3.2. בקשה לדיון נוסף בבג"ץ

בעקבות דחיית הערעור של האסירים, ב-8 בינואר 2013 הוגשה לבג"ץ בקשה לדיון נוסף. בבקשה הוסיפו העותרים על טענותיהם הקודמות נימוק שלפיו ההבחנה הקבועה בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים לצורך מתן טובות הנאה מסוימות בתוך הכלא היא בגדר שינוי של שיטת המשפט הישראלית, שהכירה בזכותם של כלל האסירים לשוויון. בתי-המשפט הכירו באפשרות של רשויות הכליאה לפגוע בשוויון בין האסירים רק כאשר יש נסיבות המצדיקות זאת באופן פרטני. לטענת העותרים, דחיית העתירה והשארית המצב על כנו עלולות ליצור שני משטרי כליאה בבתי-הסוהר, האחד לאסירים פליליים והאחר לאסירים ביטחוניים. קיום שני משטרים מנוגד לפסיקות של בית-המשפט העליון. העותרים והקליניקה לזכויות אסירים ושיקומם נימקו את הבקשה לדיון נוסף בכך שנוצר כאן מצב משפטי חדש, המחייב דיון בהרכב מורחב.²²

עמדת המדינה בדבר הבקשה לדיון נוסף²³

המדינה, באמצעות הפרקליטות, התנגדה לבקשה לדיון נוסף. נימוקי המדינה:

- ההחלטה שלא לאפשר לאסירים הביטחוניים לימודים אקדמיים התקבלה, בין השאר, על סמך בדיקה מקיפה של תנאי הכליאה שלהם. בבדיקה זו נמצא שטובות ההנאה שניתנו להם היו מעל ומעבר למתחייב על-פי הדין הישראלי או הבין-לאומי.
- נוסף על האפשרות ללמוד לימודים אקדמיים ניתנו לאסירים הביטחוניים טובות הנאה כגון מקלטי טלוויזיה בתאים עם חיבור ליותר מעשרה ערוצי לוויין, אפשרות למנוי על עיתונים שמודפסים בישראל והכנסת מכשירים אלקטרוניים לתאים כמו רדיו ונגני מוזיקה.
- ברשות בתי-הסוהר נוהגת הבחנה ברורה בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים. הבחנה זו נשענת על הפוטנציאל הממשי הגלום באסירים הביטחוניים לסיכון ביטחון המדינה. רוב האסירים קשורים לארגוני טרור, וקשר זה טומן בחובו סכנות לסדר ולמשמעת בבתי-הסוהר וסכנה לביטחון המדינה. הסיכון הגלום באסירים הביטחוניים מחייב את כליאתם בנפרד מאסירים פליליים ואת הטלת ההגבלות המיוחדות עליהם בכל הנוגע לקשר עם החוץ.²⁴
- בתי-המשפט, ובכלל זה בית-המשפט העליון, הכירו בפסיקותיהם לאורך השנים בהבדל בין האסירים הביטחוניים לאסירים פליליים. הבחנה זו היא חוקית ונחוצה מבחינת ביטחון המדינה ומבחינת שלום הציבור. בשל ההבדלים בין שני סוגי האסירים אישרו בתי-המשפט את המדיניות המבחינה ביניהם.
- בעבר נמצא כי הטבות שניתנו לאסירים הביטחוניים, כמו קבלת כספים מהחוץ וקשר טלפוני עם החוץ, נוצלו לרעה, ולכן המדינה אינה חייבת להבטיח מתן טובות הנאה בזמן הכליאה. הטבות אלו עלולות לשמש פתח לארגוני הטרור לתגמל אסירים בתקופת כליאתם.

²² דנג"ץ 204/13 ס"צ, ר"ס ואח' נ' שירות בתי-הסוהר ואח', בקשה לדיון נוסף, 8 בינואר 2013.

²³ שם, תגובה מטעם המשיבים 1-3, 11 באוגוסט 2013.

²⁴ מצוטט מפקודת האסירים הביטחוניים, סעיף 1(ב).

- הפסיקה של בית-המשפט העליון שדחתה את העתירה לאפשר לאסירים ביטחוניים להירשם ללימודים באוניברסיטה הפתוחה לא חידשה דבר לעומת מה שהיה נהוג עד כה, אלא להפך: בית-המשפט יישם את הכללים וההבחנות שנקבעו בשיטה הקיימת, המחייבים הבחנה בין אסירים ביטחוניים לאסירים פליליים. בית-המשפט קבע בפסיקה ש"גם לעניין לימודים באוניברסיטה הפתוחה אין פסול באבחנה האמורה".

ב-28 באוקטובר 2013 אישר בג"ץ את הבקשה לדיון נוסף וקבע שהיא תידון בהרכב מורחב של שבעה שופטים או יותר כפי שיקבע נשיא בית-המשפט העליון.²⁵

²⁵ דנג"ץ 204/13 ס"צ ואח' נ' שירות בתי-הסוהר ואח', החלטה, 28 באוקטובר 2013.

מקורות

מאמרים

- רובי סיבל, **משפט בינלאומי**, האוניברסיטה העברית בירושלים, תשס"ג, עמ' 178.

חקיקה

- פקודת בתי-הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971.
- תקנות בתי-הסוהר, התשל"ח-1978.

מסמכי הכנסת

- מרכז המחקר והמידע של הכנסת, זכויות אסירים במשפט הבין-לאומי וביקורת על תנאי הכליאה בישראל, כתיבה: אורלי לוטן, 24 באוקטובר 2006.
- מרכז המחקר והמידע של הכנסת, אסירים ביטחוניים בבתי-כלא בישראל, כתיבה: יניב רוני, 18 במאי 2009.

פסיקה ומסמכים משפטיים

- רע"ב 2459/12 ס"צ ור"ס נ' שירות בתי-הסוהר ומדינת ישראל, בקשה למתן רשות ערעור, 25 במרס 2012.
- רע"ב 2459/12, רע"ב 2539/12, רע"ב 4063/12 ס"צ ואח' נגד שירות בתי-הסוהר ואח', תגובה מטעם המשיבים; פסק-דין, 24 בדצמבר 2012.
- דנג"ץ 204/13 ס"צ ואח' נ' שירות בתי-הסוהר ואח', בקשה לדיון נוסף, 8 בינואר 2013; תגובה מטעם המשיבים 1-3, 11 באוגוסט 2013; החלטה, 28 באוקטובר 2013.

מסמכים ממשלתיים

- מזכירות הממשלה, הודעת מזכיר הממשלה, צבי האוזר, בתום ישיבת הממשלה מיום 26 ביוני 2011.
- הוראות שירות בתי-הסוהר.
- נציבות בתי-הסוהר, פקודת נציבות מס' 04.05.00, "הגדרת אסיר ביטחוני"; פקודת נציבות מס' 04.17.00, "הענקת טובות הנאה ושלילתן"; פקודת נציבות בתי-הסוהר 01.01.00, "פקודת אב – מערך ההוראות הפנימיות בשב"ס"; פקודת נציבות מס' 04.48.00, "לימודי אסירים ביטחוניים באוניברסיטה הפתוחה".

מכתבים ושיחות טלפון

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

- יונה גל, לשכת השר לביטחון פנים, דוא"ל, 14 בנובמבר 2013.
- פייר ערן, גנ"מ, עוזר נציב שירות בתי-הסוהר, מכתב, 14 בנובמבר 2013.
- קורנפלד עופרה, עו"ד, ראש אגף האסיר בשירות בתי-הסוהר, שיחת טלפון, 27 בנובמבר 2013.
- קליין אלעד, רב-כלאי, ראש לשכת נציב שירות בתי-הסוהר, מכתב, 25 בנובמבר 2013.
- קלינגר עופרה, עו"ד, ראש אגף האסיר בשירות בתי-הסוהר, שיחת טלפון, 27 בנובמבר 2013.

אתרי אינטרנט

- האוניברסיטה הפתוחה, www.openu.ac.il, 14 בנובמבר 2013
- שירות בתי-הסוהר, www.ips.gov.il, תאריך כניסה : 6 בנובמבר 2013 ;
- www.unhchr.ch, visited: October 23, 2006.

מסמכים שונים

- General Assembly Resolution 39/46, [annex 39 U.N. GAOR Supp. (no. 51) at 197, U.N. Doc. A/39/51 (1984)].

נספח א': האסירים והעצורים לפי סוג הכליאה וההשתייכות הארגונית²⁶

השתייכות ארגונית	כלל העצורים והאסירים	כלל השפוטים	כלל העצורים	עצורים עד החלטה אחרת	עצורים עד תום ההליכים	עצורים לימים	עצורים מינהליים	עצורי שב"כ
סה"כ	5,029	3,315	1,714	16	1,348	164	153	33
לא מוגדר	394	64	330	10	124	158	5	33
לא ידוע	225	85	140	1	136	3		
סלפיה	10	9	1				1	
אל-קאעידה	2	1	1				1	
הג'יהאד האסלאמי	464	332	132		92		40	
חמאס	1,072	717	335	2	258	2	93	
פתח	2,506	1,867	639		631	1	7	
חזית דמוקרטית	62	45	17		17			
חזית עממית	288	189	99	3	90		6	
חזית עממית – המפקדה הכללית	2	2						
חזית המאבק העממי הפלסטיני	4	4						

המונחים בטבלה²⁷

- לא מוגדר – לא שייך לשום ארגון.
- לא ידוע – טוען לשתייכות לארגון, אך מערכת הביטחון אינה מכירה את הארגון.
- עצור עד החלטה אחרת – עצור אשר הוגש נגדו כתב אישום ובקשה למעצר עד תום ההליכים אך טרם התקבלה החלטה בבקשה.
- עצור עד תום ההליכים – עצור שהוגש נגדו כתב אישום והתקבלה החלטת בית-המשפט על מעצרו עד תום ההליכים.
- עצור לימים – עצור שניתן נגדו צו מעצר על-ידי בית-משפט, או שניתנה נגדו החלטה על מעצר של הממונה על החקירה, וטרם הוגש נגדו כתב אישום.

²⁶ גנ"מ ערן פייר, עוזר נציב שירות בתי-הסוהר, מכתב, 14 בנובמבר 2011.
²⁷ אתר שירות בתי-הסוהר, "מונחים והגדרות", <http://ips.gov.il/Web/He/Families/Dutiesandrights/Terms/Default.aspx>, תאריך כניסה: 14 בנובמבר 2013; גל יונה, לשכת השר לביטחון פנים, דוא"ל, 14 בנובמבר 2013.

